T.C.
UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

ESAS NO : 2021/341
KARAR NO : 2022/193
KARAR TR : 18/04/2022

ÖZET: Yersiz olarak ödenen *"denetim tazminatının"* geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olmadığının saptanması karşısında yersiz ödemenin geri alınması için idarece açılan alacak davası sonunda, davanın kabulüne ilişkin Adli Yargı merciince verilen kararın KALDIRILMASINA, hukuk ve usule uygun bulunan İdari Yargı mercii KARARININ KABULÜ ile HÜKÜM UYUŞMAZLIĞININ GİDERİLMESİNE karar verilmesi hk.

K A R A R

Hüküm Uyuşmazlığının Giderilmesini İsteyen (İdari yargıda Davacı Adli Yargıda Davalı) : D.Ö
Vekili : Av. Z.S.D
Karşı Taraf : Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı
Vekilleri : 1.Hukuk Müşaviri O.I, Av.S.K

I. İDARİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

A. Dava Konusu Olay

1. Davacı D.Ö'un vekili dilekçesinde; müvekkilinin, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında Uzman olarak görev yaptığını, davalı İdarenin 13/05/2009 tarih 525(doğrusu 526 olacak) sayılı yazı ile;denetim tazminatı ödenmesinin mümkün olmadığı, 5429 sayılı TÜİK Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ödenen denetim tazminatlarının geri alınması gerektiğine karar verildiği, yersiz ödenen 3.365,38 TL'nin yasal faizi ile birlikte ödenmesi gerektiğini bildirdiğini; müvekkilinin bu işleme itiraz ettiğini ancakkabul edilmediğini; 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 152. maddesinin Denetim Tazminatı başlıklı II-F fikrasında, denetim tazminatının kimlere ödeneceğinin gösterildiğini, buna göre Özel Hizmet Tazminatı bölümünün (h), (i), (j) ve (k) sırasında sayılanlara da denetim tazminatı ödeneceğini, Özel Hizmet Tazminatı bölümünün (h) bendinde sayılan kurumlar arasında Türkiye İstatistik Kurumu Uzmanları ve bunların yardımcılarının da sayıldığını; 2006/10795 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile yürürlüğe giren *"Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personelin Hizmet Sözleşmesi Usul ve Esasları Hakkında Karar*'ın 14. maddesine göre, Kararda hükme bağlanmayan hususlarda 5429 sayılı Kanun ile 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu hükümleri uyarınca işlem yapılacağının belirtildiğini; davalı İdarenin, 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı ile çıkarılan *"Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin Karar*'ın 11. maddesine göre müvekkiline denetim tazminatı ödenemeyeceğini ileri sürmekte ise de, bu yorumun hukuki olmadığını;Denetim Tazminatının yasal dayanağını oluşturan 152. maddenin denetim tazminatının TÜİK uzman ve yardımcılarına da ödeneceğini hükme bağladığını, bu tazminatın kimlere ödeneceğini gösteren 152. maddenin II-A-h hükmü ile müvekkiline denetim tazminatı ödenmesi gerektiğinin açık olduğunu; aksi halde 5429 Sayılı Kanun 57. maddesi ile 657 Sayılı Kanun'un 152-II-A-h hükmü değiştirilerek *"Türkiye İstatistik Kurumu Uzmanları"* ibaresinin eklenmeyeceğini, Kanun Koyucunun Kurum Uzmanlarına denetim tazminatı ödenmesini amaçladığını; denetim tazminatının müvekkiline ödenmemesi gerektiğine ilişkin kararın gerekçesini oluşturan 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının yasal dayanağının da 657 Sayılı Kanun'un 152. maddesi olduğunu, Bakanlar Kurulu Kararı ile, Kanun'da ödenmesine karar verilen bir tazminatın ödenmeyeceği sonucunu doğuracak bir düzenleme getirilemeyeceğini ve denetim tazminatının kesilmesine yönelik işleminin hukuka aykırı olduğunu; davalı İdarenin sehven ödenen tazminatların faizi ile birlikte geri ödenmesini istemesinin de hukuka uygun olmadığını; Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 22/12/1973 tarihli, E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararı dikkate alındığında, dava açma süresi geçtikten sonra hatalı ödemelerin geri istenemeyeceğini; müvekkiline 29/11/2005 tarihinden 14/01/2009 tarihine kadar ödenen tazminatın İBK'nda gösterilen yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi ile ödendiğini iddia etmenin mümkün olmadığını; idarenin3 yılı aşkın bir süre bu ödemeyi yalnızca müvekkiline değil aynı durumda olan tüm uzmanlara yaptığını, burada açık hatadan da söz edilemeyeceğini, çünkü yasal olarak bu ödemenin yapılamayacağına ilişkin ilgili mevzuatta bir hüküm bulunmadığını, aksine yapılacağına ilişkin hükümler bulunduğunu ifade ederek;müvekkiline ödenen denetim tazminatının kesilmesi ve 29/11/2005 tarihinden 14/01/2009 tarihine kadar ödenen tazminatın yasal faizi ile istenilmesine ilişkin davalı idare işleminin yürütülmesinin durdurulması ile iptaline karar verilmesi istemiyle Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığına karşı 10/07/2009 tarihinde idari yargı yerinde dava açmıştır.

B. Yargılama Aşamaları

2. Ankara 15. İdare Mahkemesi 24/03/2010 tarihli ve E.2009/875 K.2010/383 sayılı kararı ile, davanın,

davacıdan denetim tazminatının iadesinin istenilmesine ilişkin işleme yönelik kısmının, 2577 sayılı Kanun'un 15/1-b maddesi uyarınca incelenmeksizin reddine; ödenmekte olan denetim tazminatının kesilerek bundan sonra ödenmemesi yolundaki işlem yönünden ise esastan reddine karar vermiş; karara karşı davacı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

3. Danıştay 2. Dairesi 24/09/2014 tarihli ve E.2010/3093, K.2014/7377 sayılı kararla, kararın incelenmeksizin reddine ilişkin kısmının bozulmasına, esastan redde dair kısmının onanmasına karar vermiş, bu kararın düzeltilmesi istemi Danıştay 11. Dairesinin 24/12/2015 tarih ve E:2015/2353, K:2015/6547 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

4. Ankara 15. İdare Mahkemesi 11/03/2016 gün ve E.2016/662, K.2016/906 sayılı karar ile, davaya konu 29/11/2005-14/01/2009 tarihleri arasında ödenen 3.365,38-TL. denetim tazminatın yasal faiziyle birlikte ödenmesinin istenilmesine ilişkin işlemin iptali isteminin reddine karar vermiş; kararakarşı davacı vekili temyiz isteminde bulunmuştur.

5. Danıştay 11. Dairesi 22/03/2018 tarih ve E.2016/4847, E.2018/1703 sayılı karar ile, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarih ve E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararı kapsamında, davanın reddi yolundaki kararda hukuki isabet bulunmadığı gerekçesiyle kararın bozulmasına karar vermiş; bu kararın düzeltilmesi istemi Danıştay 12. Dairesinin 05/12/2018 tarihli ve E.2018/8873, K.2018/6002 sayılı kararıyla reddedilmiştir.

6. **Ankara 15. İdare Mahkemesi 24/05/2019 tarihli ve E.2019/918, K.2019/893 sayılı kararı ile,**dava konusu işlemin iptaline karar vermiş; temyiz başvurusu üzerine Danıştay 12. Dairesi 05/02/2020 tarihli ve E.2019/4889, K.2020/898 sayılı kararla, anılan kararın onanmasına; 24/02/2021 tarihli ve E.2020/4064, K.2021/961 sayılı karar ile de karar düzeltme isteminin reddine hükmetmiş, böylece yerel mahkeme kararı kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

> *"Dava, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı'nda uzman olarak görev yapan davacıya ödenen denetim tazminatının kesilmesine ilişkin işlem ile 29.11.2005 - 14/01/2009 tarihleri arasında yersiz ödendiği belirtilen denetim tazminatlarının toplam tutarı olan 3.365,38-TL'nin yasal faizi ile birlikte bir ay içerisinde ödenmesinin istenilmesine dair 13.05.2009 tarih ve 526 sayılı davalı idare işleminin iptali istemiyle açılmıştır.*
>
> *Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 22.12.1973 günlü, 1973/14 sayılı kararında idarenin; yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalı ödediği meblağı her zaman geri alabileceği, bunun dışında kalan hallerde hatalı ödemelerin istirdadının hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde olanaklı olduğu ve bu süre geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği belirtilmiş olup; anılan kararın gerekçesinde iyi niyet kuralı üzerinde de durularak idarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı işlemine, idare edilenlerin gerçek dışı beyanı veya hilesi neden olmuşsa ya da geri alman idari işlem yok denilecek kadar sakatlık taşımakta ise, hatalı işlemde idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata bulunmaktaysa ve idareyi bu konuda haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye olanak bulunmadığı ve bu işlemlere dayanılarak yapılan ödemeler için süre düşünülemeyeceği, bu ödemelerin her zaman geri alınabileceği; ancak bunun dışındaki hatalı ödemeler için memurun iyi niyetinin istikrar ve kanunilik kadar önemli bir kural olduğu ve bu nedenle yukarıda belirtilen istisnalar dışındaki hatalı ödemelerin ancak dava süresi içinde geri alınabileceği vurgulanmıştır.*
>
> *Buna göre, yapılan ödemenin her zaman geri alınabilmesi olanağını tanıyan "açık hata" hali; yapılan ödemede, ödemenin muhatabı olan kişinin (idare edilenin) kolayca anlayabileceği kadar açık bir hatanın mevcudiyetini ifade ettiği kabul edilmekte, uygulamada ise, bu çoğu kez ilgili mevzuata aykırı bir şekilde ve hiç gereği yokken yapılan ödemeler şeklinde ortaya çıkmaktadır.*
>
> *Sözü edilen Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararıyla idarenin; yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalı ödemenin her zaman geri alınabileceği, belirtilen istisnalar dışında kalan hatalı ödemelerin ise, ancak hatalı ödemenin yapıldığı ilk tarihten itibaren başlamak üzere dava açma süresi içerisinde geri alınabileceği, bu süre geçtikten geri alınamayacağı belirlenmiştir.*
>
> *Dosyanın incelenmesinden, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında Uzman olarak görev yapan davacıya ödenen denetim tazminatının. Maliye Bakanlığı Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünün 20.04.2009 günlü, 5084 sayılı yazısı doğrultusunda kesilmesi ve 29.11.2005-14.01.2009 tarihleri arasında yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarı olan 3.365,38 TL tutarın geri ödemesi gerektiğinin bildirilmesine yönelik Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığının 13.05.2009 tarihli işleminin iptali istemiyle görülmekte olan davanın açıldığı anlaşılmıştır.*
>
> *Somut olayda, davacıya yapılan ödemelerin açık hata kapsamında değerlendirilmesine hukuken olanak bulunmadığı gibi ödemenin yapılmasında davacının gerçek dışı beyanı ya da hilesinin de bulunmadığı görülmektedir.*
>
> *Bu durumda, davacıya yersiz yapılan ödemelerin, anılan Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararı uyarınca son ödeme tarihinden itibaren 2577 sayılı Kanun'da öngörülen dava açma süresi içerisinde geri istenilmesi mümkün iken bu süre geçirildikten sonra tesis edilen işlemde hukuka uygunluk görülmemiştir.*
>
> *Açıklanan nedenlerle; dava konusu işlemin iptaline..."*

II. ADLİ YARGIDA DAVA SÜRECİ

A. Dava Konusu Olay

7. Davacı Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı vekili dilekçesinde; davalı D.Ö 'un TÜİK uzmanı kadrosunda

sözleşmeli olarak çalıştığını, Maliye Bakanlığının Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğünden alınan 20/04/2009 tarihli 5084 sayılı yazıda, Türkiye İstatistik Kurumunda Uzman ve Uzman Yardımcısı kadroları karşılık gösterilmek suretiyle sözleşmeli olarak istihdam edilen personele 17/04/2006 tarih ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararına ekli 3 sayılı cetvelin *"E. Denetim Tazminatı"* bölümünde öngörülen Denetim Tazminatının ödenmesinin mümkün olmadığının ve 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu'nun yürürlüğe girdiği tarihten itibaren ödenen Denetim Tazminatlarının ilgililerden geri alınması gerektiğinin bildirildiğini, söz konusu ödemelerin geri alınması gerektiğinin Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığının 29/04/2009 tarihli ve 355 sayılı onayı ile de uygun görüldüğünü, bu kapsamda Türkiye İstatistik Kurumunda Uzman kadrosunda görevli olanve 29/11/2005 - 14/01/2009 tarihleri arasında tarafına yersiz denetim tazminatı ödemesi yapılan Dilek ÖZSOY'un 3.365,38 TL tutarında hazine borcu bulunduğunu belirterek; 3.365,38 TL alacağın ödeme tarihlerinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmesi istemiyle 15/07/2009 tarihinde adli yargı yerinde dava açmıştır.

B. Yargılama Aşamaları

8. Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesi 05/11/2009 tarihli ve E.2009/1586, K.2009/2270 sayılı kararı ile, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun kararından da bahisle davanın reddine karar vermiş, bu karara karşı temyiz yoluna başvurulmuştur.

9. Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 23/03/2010 tarihli ve E.2010/2088, K.2010/4885 sayılı kararı ile, *"...mahkemece; herhangi bir şart tasarrufa dayanmayan salt hatalı ödemenin,Borçlar hukukunun haksız iktisap kuralları çerçevesinde istenip istenemeyeceği tartışılmadan, yazılı gerekçe ile davanın reddine karar verilmesi..."* nin doğru görülmediği gerekçesiyle kararın bozulmasına karar vermiştir.

10. **Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesi 26/01/2015 tarihli ve E.2010/1040, K.2015/103 sayılı kararı ile,** davanın kabulüne karar vermiş;temyiz edilmesi üzerine bu karar Yargıtay 3. Hukuk Dairesinin 08/09/2015 tarihli ve E.2015/8206, K.2015/13691 sayılı kararı ile onanarak kesinleşmiştir. Kararın ilgili kısımları şöyledir:

> *"Yargıtay bozma ilamı ve tarafların iddialarının incelenmesi bakımından dosya üzerinden bilirkişi incelemesi yaptırılarak bilirkişiden 04/10/2010 tarihli rapor alınmıştır.*
>
> *Bilirkişi raporunda, davacının davalı Dilek Özsoy'dan 3.365,38 TL alacağı olduğunu, alacak tutarına 29/04/2009 tarihinden itibaren yasal faiz uygulanması gerektiğini belirtmiştir.*
>
> *Davacının iddiası, davalının cevapları, Yargıtay bozma ilamı ve tüm dosya içeriğine uygun görülen bilirkişi raporuna göre açılan davanın kabulü ile davaya konu olan 3.360,38 (3.365,38 olacak) TL'nin 15/07/2009 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verilmiştir."*

III. UYUŞMAZLIK MAHKEMESİNDEN İSTEK

11. İdari yargı yerinde davacı, adli yargı yerinde davalı olan D.Ö 'un vekili, 28/04/2021 havale tarihli dilekçe ile; Ankara 15.İdare Mahkemesinin 26/01/2015 tarih E.2010/1040 K.2015/103 sayılı kesinleşen kararı ile Ankara 4.Sulh Hukuk Mahkemesinin 26/01/2015 tarih E.2010/1040 K.2015/103 sayılı kesinleşen kararı arasında doğan "hüküm uyuşmazlığı"nın giderilmesi, Sulh Hukuk Mahkemesi kararının kaldırılarak anlaşmazlığın esasının davaya konu iade işleminin iptali yönünde karara bağlanması istemiyle, Uyuşmazlık Mahkemesine başvuruda bulunmuştur.

12. Uyuşmazlık Mahkemesi Başkanlığınca 2247 sayılı Kanun'un 16. ve 24. maddelerine göre ilgili Başsavcıların yazılı düşünceleri istenilmiştir.

IV. BAŞSAVCILIK DÜŞÜNCELERİ

A. Danıştay Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

13. Hüküm uyuşmazlığına konu edilen kararlar ile dava dosyalarının ayrıntılı özetlerine yer verildikten sonra;

"Usule İlişkin İnceleme" başlığı altında;

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 24. maddesi kapsamında, hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinden ortada, adli ve idari yargı yerlerince verilmiş ve Kanun yollarına başvurularak kesinleşmiş kararlar oldukları; her iki kararda da davanın esasının hükme bağlandığının anlaşıldığı hususlarına yer verdikten sonra; anılan kararlar arasındaki çelişki nedeniyle yersiz ödenen döner sermaye ek ödeme tutarının iadesinin olanaksız hale gelmesi karşısında, anılan adli ve idari yargı kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğunun kabulü gerektiği belirtilmiş;

"Hüküm Uyuşmazlığının Esasının İncelenmesi" başlığı altında ise;

Parasal hak ödemesini düzenleyen mevzuatın yorumunda hataya düşülerek memurlara fazla ödeme yapılması suretiyle oluşan kamu zararının 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun 12. maddesi ile 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 71. maddesi kapsamında sayılıp sayılamayacağı yönünden değerlendirilmesi yapılmış; kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında 5018 sayılı Kanun öncesinde olduğu gibi Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu'nun 22/12/1973 tarihli, E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği belirtilerek; sonuçta Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesi kararının kaldırılmasına; Ankara 15. İdare Mahkemesinin kararının kabulüne karar verilerek hüküm uyuşmazlığının giderilmesinin uygun olacağı yolunda yazılı düşünce verilmiştir. Yazılı düşüncenin gerekçe ve sonuç kısımları şöyledir:

"Olayda davacıya yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarının mevzuat hükümlerinin yanlış yorumlandığından bahisle geri alınmak istenildiği dikkate alındığında, idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği gibi, denetim tazminatlarının ödenmesinde, davacının hilesi veya gerçek dışı beyanının da olmadığı açıktır.

Bu itibarla; kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alınmasında, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22.12.1973 gün ve E:1968/8, K:1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmakla, mevzuat hükümlerinin davalı idarece yanlış yorumlanması nedeniyle davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesinin, gerçek dışı beyanı olmadığından davacıya yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarının en son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren altmış günlük sürenin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yönünde verilen kararın hukuka uygun olduğu kanısına varılmıştır.

Kaldı ki aynı konuda, adli ve idari yargı mercilerince verilen emsal kararlar arasında doğan hüküm uyuşmazlığı konusunda Uyuşmazlık Mahkemesi Hukuk Bölümünce verilen 26.02.2018 tarih, E:2016/542, K:2018/79 sayılı ve 30/09/2019 tarih, E:2018/319, K:2019/539 sayılı kararlar da bu yöndedir.

SONUÇ;

1-Ankara 15. İdare Mahkemesinin 24/05/2019 gün ve E:2019/918, K:2019/893 sayılı kararı ile Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesinin 26/01/2015 tarih ve E:2010/1040, K:2015/103 sayılı kararı arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna;

2-Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesinin 26/01/2015 tarih ve E:2010/1040, K:2015/103 sayılı kararının kaldırılmasına;

3-Ankara 15. İdare Mahkemesinin 24/05/2019 gün ve E:2019/918, K:2019/893 sayılı kararının kabulüne;

Bu surette hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesinin uygun olacağı ..."

B. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının Yazılı Düşüncesi

14. Hüküm uyuşmazlığına konu edilen kararların özetine yer verildikten sonra;

"Mevzuat Yönünden İnceleme" başlığı altında;

2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un 24/1. maddesi kapsamında hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen kararların incelenmesinden; ortada, adli ve idari yargı yerlerince verilmiş ve Kanun yollarına başvurularak şeklen kesinleşmiş, taraflarından en az birinin aynı olduğu kararların bulunduğu ve tüm kararlarda da davanın esasının hükme bağlandığı ve Kanun yollarının tüketildiğinin anlaşıldığı; konuyla ilgili iki karar arasında oluşan çelişki nedeni ile hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği, bu duruma göre, söz konusu adli ve idari yargı kararları arasında hüküm uyuşmazlığı bulunduğunun kabul edilmesi gerektiği belirtilmiş;

İşin esasına yönelik ise;

Yapılan fazla ödemelerin geri alımında uygulanacak mevzuatın tesbiti kapsamında,657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun "Tazminatlar" başlıklı 152/11. Maddesi hükmüne yer verilmiş; konu ile ilgili olarak çıkarılan ve 05/05/2006 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 17/04/2006 tarihli ve 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'nın 11. maddesinde; ekli cetvellerde yer alan ve içinde denetim tazminatı da bulunan tazminatların (97/9021 sayılı Bakanlar Kurulu kararı saklı kalmak üzere) her statüdeki sözleşmeli personele ödenmeyeceğinin kural altına alındığı belirtilmiş; mevzuat hükümlerine bakıldığında, her ne kadar 657 sayılı Kanun'da denetim tazminatı verilecekler arasında TÜİK uzman ve uzman yardımcıları da sayılmış ise de; aynı Kanun'da zam ve tazminatları kimin alıp alamayacağı hususunun Bakanlar Kurulunun düzenleme alanına bırakıldığı, Bakanlar Kurulu Kararı (2006/10344) ile de her statüdeki sözleşmeli personele denetim tazminatının ödenmeyeceğinin kurala bağlandığı değerlendirmesi yapılmış; kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alımında Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli ve E.1968/8, K.1973/14 sayılı kararının uygulanması gerektiği belirtilmiş ve Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesi kararının kaldırılmasına; Ankara 15. İdare Mahkemesinin kararının benimsenmesine karar verilmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesinin mümkün olduğu yolunda yazılı düşünce verilmiştir. Yazılı düşüncenin gerekçe ve sonuç kısımları şöyledir:

"Olayda, davacıya 29/11/2005-14/01/2009 tarihleri arasında mevzuatın yorumunda hataya düşülerek denetim tazminatı ödemesinin yapıldığı, davacının söz konusu ödemelerin yapılması konusunda hilesi veya gerçek dışı beyanının bulunmadığı, bu sebeple idarenin açık hataya düştüğünden söz edilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Bu itibarla, kamu görevlilerine sehven yapılan fazla ödemelerin geri alınmasında, Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun yukarıda zikredilen kararının uygulanması gerektiği, bu sebeple mevzuat hükümlerinin davalı idare tarafından yanlış yorumlanması sebebiyle davacıya yapılan ödemelerde, davacının hilesi ve gerçek dışı beyanı olmadığından, yersiz ödendiği tespit edilen denetim tazminatı tutarının en son ödemenin yapıldığı tarihten itibaren 60 günlük sürenin geçirilmesinden sonra talep edildiği gerekçesiyle dava konusu işlemin iptali yönünde verilen kararın hukuka uygun olduğu kanaatine varılmıştır.

SONUÇ:

1-Ankara 15. İdare Mahkemesinin 24/05/2019 tarihli ve E.2019/918, K.2019/893 sayılı kararı ile Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesinin 26/01/2015 tarihli ve E.2010/1040, K.2015/103 sayılı kararı arasında hüküm uyuşmazlığının bulunduğunun kabulüne,

2-Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesinin 26/01/2015 tarihli ve E.2010/1040, K.2015/103 sayılı kararının kaldırılmasına;

3-Ankara 15. İdare Mahkemesinin 24/05/2019 tarihli ve E.2019/918, K.2019/893 sayılı kararının

benimsenmesine,

Karar verilmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesinin mümkün olduğu ...”

V. İLGİLİ HUKUK

A. Mevzuat

15. 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun *“Kişisel sorumluluk ve zarar”* başlıklı 12. maddesi şöyledir:

“Devlet memurları, görevlerini dikkat ve itina ile yerine getirmek ve kendilerine teslim edilen Devlet malını korumak ve her an hizmete hazır halde bulundurmak için gerekli tedbirleri almak zorundadırlar.

Devlet memurunun kasıt, kusur, ihmal veya tedbirsizliği sonucu idare zarara uğratılmışsa, bu zararın ilgili memur tarafından rayiç bedeli üzerinden ödenmesi esastır.

Zararların ödettirilmesinde bu konudaki genel hükümler uygulanır. Ancak fiilin meydana geldiği tarihte en alt derecenin birinci kademesinde bulunan memurun brüt aylığının yarısını geçmeyen zararlar, kabul etmesi halinde disiplin amiri veya yetkili disiplin kurulu kararına göre ilgili memurca ödenir.”

16. Aynı Kanun'un 146. maddesinde sözleşmeli personel ücretlerinin özel Kanun'lardaki hükümlere tabi olduğu düzenlenirken, Devlet memurlarına ödenecek zam ve tazminatlar aynı Kanun'un 152. maddesinde düzenlenmiş bulunmaktadır. Anılan maddenin *“II-Tazminatlar”* kısmında; *"Görevin önem, sorumluluk ve niteliği, görev yerinin özelliği, hizmet süresi, kadro unvan ve derecesi ve eğitim seviyesi gibi hususlar göz önüne alınarak bu Kanun'da belirtilen en yüksek Devlet memuru aylığının (ek gösterge dahil) brüt tutarının, ”* ... maddede belirlenen tavan nispetlerine *“kadar, bu nispetleri aşmamak üzere Bakanlar Kurulunca belirlenecek esas, ölçü ve nispetler dahilinde"* ödenecek tazminatlar, farklı adlar altında ve farklı kapsamdaki personele ödenebilecek şekilde ayrı ayrı belirlenmiş; bunlar arasında yer alan özel hizmet tazminatı ile denetim tazminatı da bu şekilde farklı tazminatlar olarak düzenlenmiştir.

17. Ödeme ve dava tarihlerinde yürürlükte olan 5429 sayılı Türkiye İstatistik Kanunu'nun *“Personel rejimi ve fazla çalışma”* başlıklı 45. maddesinin ikinci fıkrası şöyledir:

“Sözleşmeli olarak Başkanlıkta fiilen çalışan personele, bu Kanuna ekli (III) sayılı cetvelde unvanlar itibarıyla yer alan taban ve tavan ücretleri arasında kalmak üzere, Başkan tarafından belirlenecek tutarda aylık brüt sözleşme ücreti ödenir. Başbakanlık merkez teşkilâtında sözleşmeli olarak çalıştırılan emsali personelin yararlandığı ücret artışlarından Başkanlıkta çalışan sözleşmeli personel de aynı usul ve esaslara göre aynen yararlandırılır. Bu personel T.C. Emekli Sandığı ile ilişkilendirilir. Söz konusu personele, çalıştıkları günlerle orantılı olarak (hastalık ve yıllık izinleri dahil) ocak, nisan, temmuz ve ekim aylarında birer aylık sözleşme ücreti tutarında ikramiye ödenir. Bunlardan üstün gayret ve çalışmaları sonucunda emsallerine göre başarılı çalışma yaptıkları tespit edilenlere Başkanın teklifi, ilgili Bakanın uygun görüşü üzerine Başbakan onayı ile haziran ve aralık aylarında birer aylık sözleşme ücreti tutarına kadar teşvik ikramiyesi ödenebilir. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin usul ve esaslar ile söz konusu personele yapılacak diğer ödemeler Bakanlar Kurulunca tespit edilir.”

18. 5429 sayılı Kanun uyarınca 05/05/2006 tarihli ve 26159 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmak suretiyle yürürlüğe konulan Devlet Memurlarına Ödenecek Zam ve Tazminatlara İlişkin 17/04/2006 tarihli, 2006/10344 sayılı Bakanlar Kurulu Kararının *"Ödeme yapılmayacak haller"* başlıklı 11. maddesinin 1. fıkrasının (a) bendinde, bu Karara ekli I sayılı Cetvelde ve bu Kararın 4. maddesinin birinci fıkranın (b) bendinde yer alan zamlar ile II ve III sayılı Cetvellerde yer alan tazminatların, her statüdeki sözleşmeli personele (6/2/1997 tarihli ve 97/9021 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı saklı kalmak üzere) ödenmeyeceği kurala bağlanmış; 10/7/2006 tarihli ve 2006/10795 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı eki *“Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında Çalıştırılacak Sözleşmeli Personelin Hizmet Sözleşmesi Usul ve Esasları Hakkında Karar”*da da, Türkiye İstatistik Kurumunda kadro karşılığı sözleşmeli olarak istihdam edilecek personelin hizmet şartları, vasıfları, görevleri sorumlulukları, ücretleri ve diğer ödemeleri ile özlük işleri düzenlenmiştir.

19. 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun *“Kamu zararı”* başlıklı 71. maddesi şöyledir:

“Kamu zararı; kamu görevlilerinin kasıt, kusur veya ihmallerinden kaynaklanan mevzuata aykırı karar, işlem veya eylemleri sonucunda kamu kaynağında artışa engel veya eksilmeye neden olunmasıdır.

Kamu zararının belirlenmesinde;

a) İş, mal veya hizmet karşılığı olarak belirlenen tutardan fazla ödeme yapılması,

b) Mal alınmadan, iş veya hizmet yaptırılmadan ödeme yapılması,

c) Transfer niteliğindeki giderlerde, fazla veya yersiz ödemede bulunulması,

d) İş, mal veya hizmetin rayiç bedelinden daha yüksek fiyatla alınması veya yaptırılması,

e) İdare gelirlerinin tarh, tahakkuk veya tahsil işlemlerinin mevzuata uygun bir şekilde yapılmaması,

g) Mevzuatında öngörülmediği halde ödeme yapılması,

Esas alınır.

Kontrol, denetim, inceleme, kesin hükme bağlama veya yargılama sonucunda tespit edilen kamu zararı, zararın oluştuğu tarihten itibaren ilgili mevzuatına göre hesaplanacak faiziyle birlikte ilgililerden tahsil edilir.

Alınmamış para, mal ve değerleri alınmış; sağlanmamış hizmetleri sağlanmış; yapılmamış inşaat, onarım ve üretimi yapılmış veya bitmiş gibi gösteren gerçek dışı belge düzenlemek suretiyle kamu kaynağında bir artışa engel veya bir eksilmeye neden olanlar ile bu gibi kanıtlayıcı belgeleri bilerek düzenlemiş, imzalamış veya onaylamış bulunanlar hakkında Türk Ceza Kanunu veya diğer kanunların bu

fiillere ilişkin hükümleri uygulanır. Ayrıca, bu fiilleri işleyenlere her türlü aylık, ödenek, zam, tazminat dahil yapılan bir aylık net ödemelerin iki katı tutarına kadar para cezası verilir.

Kamu zararının, bu zarara neden olan kamu görevlisinden veya diğer gerçek ve tüzel kişilerden tahsiline ilişkin usûl ve esaslar, Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir." (2/7/2018 tarihli ve 703 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 213 üncü maddesiyle bu fıkrada yer alan "Maliye Bakanlığının teklifi üzerine Bakanlar Kurulu tarafından çıkarılacak" ibaresi "Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılan" şeklinde değiştirilmiştir.)

B. Yargı Kararları

20. Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulunun 22/12/1973 tarihli E.1968/8 K.1973/14 sayılı kararında özetle; "*İdarenin, hatalı terfi veya intibak işlemine dayanarak ödediği meblağın istirdadına, bir mahkeme kararına lüzum olmadan karar verilebileceği ve bu karara karşı açılacak davaların çözümünün Danıştay'ın görevi içinde olduğu; İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde, süre aranmaksızın terfi veya intibaka dayanarak ödediği meblağı her zaman geri alabileceği; belirtilen istisnalar dışında kalan ödemelerin istirdadının, hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde kabil olduğu ve dava açma süresi geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği kabul edilmiştir. Söz konusu İçtihadı Birleştirme Kararı uyarınca; idarece memura yapılan haksız ödemelerin dava açma süresi içerisinde istenebileceği, bu süre geçtikten sonra ise ancak yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde ödemenin geri alınabileceği"* kabul edilmiş ve yerleşik idari yargı kararları da bu doğrultuda istikrar bulmuştur.

21. Benzer konuda27/01/1973 tarihli ve E.1972/6, K.1973/2 sayılı Yargıtay İçtihadı Birleştirme kararının sonuç kısmı şöyledir:

"1- Yokluk ile mutlak butlan halleri hariç ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile de sebebiyet vermemiş olmak kaydıyla idarenin yanlış şart tasarrufunu (özellikle yanlış intibak işlemini), ancak iptal davası süresi veya kanunlarda özel bir süre varsa bu süre içinde yahut iptal davası açılmışsa dava sonuna kadar, geriye yürür şekilde geri alabileceğine,

2-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geriye yürür şekilde geri alınamayacağına,

3-Bu süreler geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dahil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiğine,

4-Bu nedenle yanlış işlemin (intibakın) bu süreler geçtikten sonra geri alınması durumunda, geri alma gününe kadar ödenmiş bulunan fazla paraların (aylıkların) hukuken geçerli bir nedenle ödenmiş bulunduğunun kabulü gerekmesi karşısında, artık sebepsiz zenginleşme söz konusu olamayacağından, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceğine ve içtihadların bu yolda birleştirilmesine…"

VI. İNCELEME VE GEREKÇE

A. İlk İnceleme

22. Uyuşmazlık Mahkemesinin Celal Mümtaz AKINCI'nın başkanlığında, ÜyelerBirol SONER, Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 27/12/2021 tarihli toplantısında; dosyanın usul yönünden incelenmesi sonunda;

23. 2247 sayılı Uyuşmazlık Mahkemesinin Kuruluş ve İşleyişi Hakkında Kanun'un*"Mahkemenin görevi"* başlığını taşıyan 1. maddesinde, *"Uyuşmazlık Mahkemesi; Türkiye Cumhuriyeti Anayasası ile görevlendirilmiş, adli ve idari yargı mercileri arasındaki görev ve hüküm uyuşmazlıkların kesin olarak çözmeye yetkili ve bu kanunla kurulup görev yapan bağımsız bir yüksek mahkemedir"* denilmiş; 24. maddesinde ise, 1. maddede gösterilen yargı mercilerinden en az ikisi tarafından, görevle ilgili olmaksızın kesin olarak verilmiş veya kesinleşmiş, aynı konuya ve sebebe ilişkin, taraflarından en az biri aynı olan ve kararlar arasındaki çelişki yüzünden hakkın yerine getirilmesi olanaksız bulunan hallerde hüküm uyuşmazlığının varlığının kabul edileceği belirtilmiştir.

24. 2247 sayılı Kanun'un yukarıda belirtilen 24. maddesi hükmüne göre, hüküm uyuşmazlığının varlığı için:

a) Uyuşmazlık yaratan hükümlerin, adli ve idari yargı mercileri tarafından verilmesi,
b) Konu, dava sebebi ve taraflardan en az birinin aynı olması,
c) Her iki kararın da kesinleşmiş olması,
d) Kararlarda davanın esasının hükme bağlanması,
e) Kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunması koşullarının birlikte gerçekleşmesi aranmaktadır.

25. Bu madde kapsamında,hüküm uyuşmazlığı bulunduğu ileri sürülen idari yargı ve adli yargı kararlarının incelenmesinden; ortada idari (Ankara 15. İdare Mahkemesinin 24/05/2019 tarihli ve E.2019/918, K.2019/893 sayılı) ve adli (Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesinin 26/01/2015 tarihli ve E.2010/1040, K.2015/103 sayılı) yargı yerlerince verilmiş ve kesinleşmiş kararlar bulunduğu; davanın taraflarının aynı olduğu anlaşılmıştır.

26. Uyuşmazlık, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında kadro karşılığı sözleşmeli personel statüsünde uzman unvanıyla görev yapan davacı D.Ö 'a 29/11/2005-14/01/2009 tarihleri arasında 3.365,38 TL denetim tazminatının yersiz ödendiği iddiası ile geri istenilmesine ilişkin TÜİK Başkanlığı'nın işlemi sonrasında başlamıştır.

27. D.Ö 'un vekilince, TÜİK'in ödenen denetim tazminatının geri istenmesine ilişkin işlemin iptali istemiyle idari yargıda dava açılırken, idare vekilince, ödenen denetim tazminatının sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca tahsili istemiyle adli yargıda dava açıldığı görülmektedir.

28. Dava sebebi; talep sonucunu haklı göstermeye yarayan maddi vakıalar iken dava konusu; netice-i taleptir. Olayımızda her iki davanın sebebi TÜİK'te görev yapan D.Ö 'a 29/11/2005-14/01/2009 tarihleri arasında 3.365,38 TL denetim tazminatının hukuka aykırı olarak ödenip ödenmediğine ilişkindir. Bir taraf söz konusu ödemenin hukuka uygun olarak yapıldığı iddiası ile geri istenemeyeceği iddia ve savunmasında bulunurken diğer taraf tam aksine yapılan ödemenin hukuka aykırı olduğundan geri istenebileceği iddia ve savunmasında olduğundan, her iki dava sebebi yani maddi vakıalar aynıdır.

29. Dava konusuna gelince; idari yargıda davanın konusu, denetim tazminatının geri ödenmesine ilişkin idari işlemin iptali ve idari işlem nedeniyle yapılan ödemelerin iadesi olarak belirlenirken, adli yargıda da haksız yapıldığı iddiası ile yapılan ödemenin idareye geri ödenmesine ilişkin olması nedeniyle hüküm uyuşmazlığı olduğu iddia edilen kararlar arasında dava konuları da aynıdır.

30.D.Ö 'un vekili tarafından idari yargıda açılan dava sonunda; davacıya yersiz yapılan ödemelerin,Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulu kararı uyarınca son ödeme tarihinden itibaren 2577 sayılı Kanun'da öngörülen dava açma süresi içerisinde geri istenilmesi mümkün iken bu süre geçirildikten sonra tesis edilen işlemde hukuka uygunluk görülmediği gerekçesiyledava konusu işlemin iptaline karar verildiği TÜİK vekili tarafından adli yargıda açılan dava sonunda ise; Yargıtay bozma ilamı ve tüm dosya içeriğine uygun görülen bilirkişi raporuna göre açılan davanın kabulü ile davaya konu olan 3.360,38 (3.365,38 olacak) TL'nin 15/07/2009 tarihinden itibaren işleyecek yasal faizi ile birlikte davalıdan tahsiline karar verildiği anlaşılmaktadır. Bu durumda her iki kararda da işin esasının hükme bağlandığı görülmektedir.

31. Hüküm uyuşmazlığının kabul edilebilmesi için öngörülen bir diğer husus ise; kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız bulunmasıdır. İdari yargıda yapılan yargılama sonucu idari işlemin iptaline karar verilirken, adli yargıda idari işlemin hukuka uygun olduğu ve idarece istenen alacağın tahsiline karar verilmiş, böylelikle kararlar arasındaki çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesi olanaksız hale getirilmiştir. Bu durumda, 2247 sayılı Kanun'un 24. maddesinde açıklandığı üzere; tarafları, konusu ve dava sebebi aynı olan ve kesinleşmiş kararlar arasında hüküm uyuşmazlığı doğduğu ve kararlar arasında çelişki nedeniyle hakkın yerine getirilmesinin olanaksız hale geldiği açıktır.

32.Ankara 15. İdare Mahkemesi ile Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesinin kararları arasında, 2247 sayılı Kanun'un 24. maddesinde öngörülen koşulların gerçekleştiği anlaşıldığından hüküm uyuşmazlığı bulunduğuna,

33. 2247 sayılı Kanun'un 25. maddesi hükümleri uyarınca

a) İdari Yargılama Usulü Kanunu gözetilerek Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe ve eklerinin 30 gün içinde cevap verilmek üzere TÜİK Başkanlığı vekiline bildirilmesine, verilen cevapların karşı tarafa tebliği suretiyle dosyanın tekemmülünün sağlanmasına,

b) Usulü işlemler tamamlandıktan ve esas hakkındaki rapor yazıldıktan sonra Başkanlıkça belirlenecek günde işin esasınıngörüşülmesine oy birliği ilekarar verilmiştir.

34. Uyuşmazlık Mahkemesine yapılan başvuruya ait dilekçe karşı taraf vekiline usulüne uygun şekilde tebliğ edilmiş; yasal süresi içerisinde gönderilen cevap dilekçesi başvurucuya tebliğ edilmiştir.

B. Esasın İncelenmesi

35.Uyuşmazlık Mahkemesinin Muammer TOPAL'ın başkanlığında, Üyeler Birol SONER, Nilgün TAŞ, Doğan AĞIRMAN, Aydemir TUNÇ, Nurdane TOPUZ ve Ahmet ARSLAN'ın katılımlarıyla yapılan 18/04/2022 tarihli toplantısında; başvuru dilekçesi ve ekleri, uyuşmazlığa konu edilen kararlara ilişkin dava dosyaları, ilgili Başsavcıların düşünce yazıları, taraflarca verilen dilekçe ve ekleri ile Raportör-Hâkim Taşkın ÇELİK'in idare mahkemesi kararının benimsenmesi yolundaki raporu okunup incelendikten ve ilgili Başsavcılarca görevlendirilen Yargıtay Cumhuriyet Savcısı Halil İbrahim ÇİFTÇİ ile Danıştay Savcısı Yakup BAL'ın idari yargı yeri kararının benimsenmesi yolundaki yazılı düşünceleri doğrultusundaki açıklamaları da dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

36.Uyuşmazlık, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığında kadro karşılığı sözleşmeli personel statüsünde uzman unvanıyla görev yapan davacı D.Ö 'a 29/11/2005-14/01/2009 tarihleri arasında 3.365,38 TL denetim tazminatının yersiz ödendiği iddiası ile geri istenilmesine ilişkin TÜİK Başkanlığı'nın işlemi sonrasında başlamıştır.

37. Yukarıda yer verilen yasal düzenlemeler ve yargı kararları ile dosya kapsamı birlikte değerlendirildiğinde; idarece yapılan yersiz ödemenin 5018 sayılı Kanun kapsamı dışında kaldığı ve yukarıda açıklanan Danıştay İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı çerçevesinde çözümlenmesi gerektiğinde tereddüt bulunmamaktadır. Başvurucuya Kasım 2005 - Ocak 2009 tarihleri arasında yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinin aksine denetim tazminatı ödenmiş ise de; söz konusu yersiz ödemelerin idare tarafından Mayıs 2009 tarihinde yani 2577 sayılı İdari Yargılama Kanunu'nun 7. maddesinde belirtilen 60 günlük dava açma süresi geçtikten sonra talep edildiği; yersiz ödeme yapılan davacının ödemelerin yapılması konusunda gerçek dışı beyanı veya hilesinin bulunmadığı, keza mevzuatın mali yetkilileri/sorumluları yanıltacak mahiyeti itibariyle ortada bir *"açık hata"* halinin de söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır. Söz konusu tazminatların ödenmesi konusunda Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı Destek Hizmetleri Daire Başkanlığı tarafından tüm bölge müdürlüklerine bildirimde bulunulduğu ve dosyadaki bilgi ve belgelerden Türkiye genelinde bu uygulamanın yapıldığı, hatalı ödeme yapıldığının Maliye Bakanlığının incelemesi sırasında ortaya çıktığı anlaşıldığından ve söz konusu ödeme nedeniyle

Başvurucunun kolayca anlayabileceği açık bir hata ve kusurdan da söz edilemeyeceğinden, Kasım 2005-Ocak 2009 tarihleri arasında ödenen denetim tazminatının geri istenilmesinin koşullarının mevcut olmadığı görülmektedir.

38. Açıklanan nedenlerle, Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı emrinde kadro karşılığı sözleşmeli personel statüsünde uzman unvanıyla görev yapan davacıya Kasım 2005-Ocak 2009 tarihleri arasında yersiz olarak ödenen denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olmadığının saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınması amacıyla idarece açılan alacak davası sonunda davanın kabulüne karar veren Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesinin 26/01/2015 tarihli ve E.2010/1040, K.2015/103 sayılı kararının kaldırılmasına, hukuk ve usule uygun bulunan Ankara 15. İdare Mahkemesinin 24/05/2019 tarihli ve E.2019/918, K.2019/893 sayılı kararının kabulü ve bu suretle hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

VII. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesinin 26/01/2015 tarihli ve E.2010/1040, K.2015/103 sayılı kararının KALDIRILMASINA,

B. Ankara 15. İdare Mahkemesinin 24/05/2019 tarihli ve E.2019/918, K.2019/893 sayılı KARARININ KABULÜNE,

18/04/2022 tarihinde, Üyeler Birol SONER ve Nilgün TAŞ'ın KARŞI OYU ve OY ÇOKLUĞU İLE KESİN OLARAK karar verildi.

Başkan	Üye	Üye	Üye
Muammer	Birol	Nilgün	Doğan
TOPAL	SONER	TAŞ	AĞIRMAN

Üye	Üye	Üye
Aydemir	Nurdane	Ahmet
TUNÇ	TOPUZ	ARSLAN

KARŞI OY

Uyuşmazlık, TÜİK'te uzman olarak görev yapan davacıya 29.11.2005- 14.1.2009 tarihleri arasında 3.365,38 TL denetim tazminatının yersiz ödendiği iddiası ile geri istenilmesi ilişkindir.

Danıştay İçtihatları Birleştirme Kurulunun benzer konuda verdiği kararında "İdarenin, yokluk, açık hata, memurun gerçek dışı beyanı veya hilesi hallerinde süre aranmaksızın hatalıödediği meblağı her zaman geri alabileceği, bunun dışında kalan hallerde hatalı ödemelerin istirdadının hatalı ödemenin yapıldığı tarihten başlamak üzere dava açma süresi içinde olanaklı olduğu ve bu süre geçtikten sonra istirdat edilemeyeceği belirtilmiş olup; anılan kararın gerekçesinde iyi niyet kuralı üzerinde de durularak idarenin sakat ve dolayısıyla hukuka aykırı işlemine, idare edilenlerin gerçek dışı beyanı veya hilesi neden olmuşsa ya da geri alınan idari işlem yok denilecek kadar sakatlık taşımakta ise, hatalı işlemde idare edilenin kolayca anlayabileceği kadar açık bir hata bulunmaktaysa ve idareyi bu konuda haberdar etmemişse, memurun iyi niyetinden söz etmeye olanak bulunmadığı ve bu işlemlere dayanılarak yapılan ödemeler için süre düşünülemeyeceği, bu ödemelerin her zaman geri alınabileceği; ancak bunun dışındaki hatalı ödemeler için memurun iyi niyetinin istikrar ve kanunilik kadar önemli bir kural olduğu ve bu nedenle yukarıda belirtilen istisnalar dışındaki hatalı ödemelerin ancak dava süresi içinde geri alınabileceği" vurgulanmıştır (Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu 22/12/1973 tarih ve E.1968/8, K.1973/14).

Daha önce Yargıtay Hukuk Genel Kurulu benzer bir davada vermiş olduğu kararında; "Burada çözüme bağlanan sorun; intibak ve hatalı terfi işlemi gibi bir şart tasarrufun sonradan idare tarafından geri alınması halinde, daha önce bu şart tasarrufa dayanılarak memura yapılmış olan fazla ödemelerin sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca geri istenmesinin idare hukuku ilkelerine göre mümkün olup olmadığı konusu ile ilgili olup, sonuçta yokluk ile mutlak butlan durumları ayrık olmak ve kişinin gerçek dışı beyanı veya hilesi ile sebebiyet vermemiş olması kaydıyla, idarenin yanlış şart tasarrufu (özellikle yanlış intibak işlemini) ancak iptal davası süresi içinde geriye yürür şekilde geri alabileceği, bu süre

geçtikten sonra yanlış tasarrufun geri alınması halinde geri alma gününe kadar doğmuş durumların, parasal sonuçları da dâhil olmak üzere, hukuken kazanılmış durum olarak tanınması gerektiği, sebepsiz zenginleşme hükümlerine dayanılarak geri istenemeyeceği içtihat edilmiştir. Bu içtihadı birleştirme kararının, idare tarafından yapılan bütün ödemelere uygulanması halinde, idarenin haksız iktisap kurallarından hiçbir zaman yararlanamaması ve memurların yapmış oldukları bütün hatalı ödemelerin idare tarafından gerek ödeme yapılan kişilerden gerekse ödemeyi yapan görevlilerden geri alınamaması gibi bir sonuç doğurur ki, idareyi işlemez ve iş göremez bir duruma sokacak olan böyle bir sonucun hukukça savunulması mümkün değildir. Bu nedenle içtihadı birleştirme kararının kapsamı dışında kalan ve herhangi bir şart tasarrufa ayartmayan salt hatalı ödemelerin idare tarafından borçlar hukukunun haksız iktisap kurallarına dayanılarak geri istenebileceğinin kabulü gerekir" gerekçesiyle direnme ukmunün bozulmasına karar vermiştir (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu 05/12/1984 tarih ve 1982/13 - 387E, 1984/997 Karar sayı ilamı).

Yine benzer konuda Yargıtay 3. Hukuk Dairesi verdiği emsal kararında; "Dava konusu fazla ödemenin, idarenin bir şart tasarrufuna dayanmadığı, salt hatalı ödemeden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

TBK. m. 77/1'e göre; zenginleşen başkasının malvarlığından veya emeğinden haklı bir sebep olmaksızın elde ettiği zenginleşmeyi geri vermek zorundadır. Geri verme borcunun konusu ve kapsamı; TBK. m. 79 ve 80'de "aynen geri verme ilkesi" ne göre düzenlenmiştir.

Sebepsiz zenginleşme; geçerli olmayan ve tahakkuk etmemiş yahut varlığı sona ermiş bir nedene ya da borçlu olunmayan şeyin hataen verilmesine dayalı olarak gerçekleşebilir. Sebepsiz zenginleşme bunlardan hangisi yoluyla gerçekleşmiş olursa olsun, sebepsiz zenginleşen, aleyhine zenginleştiği tarafa karşı geri verme borcu altındadır.

Borç olmayanı rızası ile ödeyen kimse yanlışlığa düştüğünü ispat ettiği takdirde ödediğini geri isteyebilir. Yanlışlık eda ile ilgili olup, edada bulunanda bağışlama irade ve arzusunun bulunmadığını gösteren bir yanılmadır.

HGK' nun 05/12/1984 tarih ve 1982/13 - 387 E. - 1984/997 K.sayılı kararı ile herhangi bir salt tasarrufa dayanmayan salt hatalı ödemenin idare tarafından BK' nun sebepsiz zenginleşme kurallarına göre geri istenebileceği açıklanmıştır.

…….. İdare Mahkemesinin …….. tarihli ve …….. esas, …….. sayılı kararı ile idare işlemi ödeme tarihinden itibaren 60 günlük yasal süre geçtikten sonra istenemeyeceği gerekçesiyle iptal edilmiş olup, yukarıda yazılı olduğu üzere şart tasarrufa dayanmayan dava konusu ödeme için sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca araştırma ve inceleme yapılarak sonucuna göre hüküm kurulması gerekirken yanılgılı gerekçe ile davanın reddi doğru görülmemiştir" gerekçesiyle ilk derece mahkemesi kararı bozulmuştur (Yargıtay 3. Hukuk Dairesi 18/05/2017 tarih, Esas No: 2016/458, Karar No: 2017/7568).

Sebepsiz zenginleşme hükümleri Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiştir.

Uyuşmazlığın ortaya çıktığı tarihte yürürlükte olan mülga 818 sayılı Borçlar Kanunu'nun 61. maddesine göre;

"Madde 61 - Haklı bir sebep olmaksızın aharın zararına mal iktisap eden kimse, onu iadeye mecburdur. Hususiyle muteber olmayan veya tahakkuk etmemiş bulunan bir sebebe yahut vücudu nihayet bulmuş olan bir sebebe müsteniden ahzolunan şeyin, iadesi lazımdır".

Bu maddenin karşılığı olarak düzenlenmiş 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 77. maddesine göre;

"Madde 77 - Haklı bir sebep olmaksızın, bir başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşen, bu zenginleşmeyi geri vermekle yükümlüdür.

Bu yükümlülük, özellikle zenginleşmenin geçerli olmayan veya gerçekleşmemiş ya da sona ermiş bir sebebe dayanması durumunda doğmuş olur".

Bu maddelere göre, haklı bir sebep olmaksızın başkasının malvarlığından veya emeğinden zenginleşmeye "sebepsiz zenginleşme" denir. Sebepsiz zenginleşen kimse, bu zenginleşmeyi, aleyhine zenginleştiği kimseye geri vermek zorundadır. Dolayısıyla sebepsiz zenginleşme bağımsız bir borç kaynağıdır (Fikret Eren - Borçlar Hukuku Genel Hükümler - Ankara 2018 - Sayfa 864 vd., Haluk. N. Nomer - Borçlar hukuku Genel Hükümler - İstanbul 2013 - Sayfa 201 vd.).

Bu açıklamalar ışığında somut uyuşmazlığa baktığımızda, idarece yapılan yersiz ödemenin Borçlar Hukuku çerçevesinde sebepsiz zenginleşme hükümleri uyarınca çözümlenmesi gerektiğinde tereddüt bulunmamaktadır.

Buna göre Kasım 2005 - Ocak 2009 tarihleri arasında, yukarıda açıklanan mevzuat hükümlerinin aksine, döner sermaye ek ödemesinin hataen yapıldığı konusunda tereddüt bulunmadığından, ödenen miktarın geri istenilmesinin koşullarının mevcut olduğu görülmektedir.

Açıklanan tüm bu nedenlerle, TÜİK'te uzman olarak görev yapan davacıya yersiz ödenen denetim tazminatının geri istenilmesine ilişkin idari işlemin hukuka uygun olduğunun saptanması karşısında; yersiz ödemenin geri alınmasına ilişkin işlemin iptali istemiyle açılan davanın sonunda işlemin iptaline karar veren Ankara 15. İdare Mahkemesinin kararının kaldırılmasına; hukuk ve usule uygun bulunan Adli Yargıya ait Ankara 4. Sulh Hukuk Mahkemesinin kararının kabulü ve bu surette hüküm uyuşmazlığının giderilmesine karar verilmesi gerektiği kanaatiyle sayın çoğunluğun idari yargı kararının benimsenmesi suretiyle hüküm uyuşmazlığının giderilmesi yolundaki kararına katılmıyoruz.18/04/2022

Üye	Üye
Birol SONER	Nilgün TAŞ